

RELATIONER

**Håkan Mattsson
och Lars Johansson**

Gör: Håkan arbetar som
samtalsterapeut och Lars
är landskapsarkitekt.

Familj: Tre barn vardera,
tillsammans tio barnbarn,
lagottohunden Fidel.

Bor: På gården Majstre på
Gotlands sydspets.

Ålder: Båda är 62.

Modet att leva i äkta kärleken

För både Håkan och Lars var deras homosexualitet i många år en hemlighet, dold och förträngd inuti dem. När de växte upp sågs det som en sjukdom.

Båda gifte sig tidigt på varsitt håll, blev pappor vid 24, fick tre barn var och levde ett ordnat – och lyckligt – familjeliv tills de båda förstod sin sanna natur i fyrtioårsåldern.

– När man väl hittar sin inre röst, finns ingen återvändo. Det var som att gå mot en annan värld, säger Håkan, när M-magasin hälsar på paret på Gotland.

Text Marianne Westerlund Foto Marianne Westerlund, Lena Granefelt

● På väg till Gotlands sydligaste spets i ett bländande försommarljus. Sista sträckan vindlar längs en sällsynt vacker kustväg, landskapet böljar, var doft av timjan kan anas i vinden.

Här invid hav och tystnad ligger den lilla socken Sundre där tjuugoåtta personer bor året runt. Två av dem är männen jag ska möta, **Håkan Mattsson** och **Lars Johansson**, mer kända som "pojkar på Majstre".

Det var så en granne började kalla dem strax efter att de flyttat hit. Och namnet har slagit rot, står till och med på en skylt invid parkeringen där Håkan möter upp. Inne i köket håller Lars som bäst på att tillreda

en nässelsoppa, och medan den puttrar på spisen inleder Håkan med att berätta hur de hittade den här platsen.

Året var 2007, de var nyförälskade och skulle iväg på sin första semester tillsammans. En liten gul bil packades full med tält och campingsaker, därefter styrdes färden mot Gotlandsfärjan. Det var under turerna längs med öns stränder som drömmarna började ta form. Vore det inte härligt att börja om på en ny plats där ingen av dem hade någon historia? Året efter fick de veta att gården Majstre låg ute till försäljning.

– Vi bestämde att åka ner över en helg och titta på den. När vi kom upp

hit till krönet stannade vi bilen. Platsen tog formligen andan ur oss. Vi kunde se havet från tre håll, det var kargt, det var enskilt, det var utsatt.

– Huset tittade vi knappt på, inflikar Lars, för ett hus går att göra om, men inte ett landskap.

Vi dröjer kvar en stund vid ordet landskap. De brukar säga, att Lars som är landskapsarkitekt står för det yttre landskapet, medan samtalsterapeuten Håkan står för det inre. I trädgården har Lars anlagt olika rum, både innan- och utanför kalkstensmuren som omgärdar boningshuset. Där finns en lekplats för deras tio barnbarn, och för vart och ett har

vänd

M RELATIONER

Lars och Håkan njuter av att leva i huset i gotländska Majstre, byggt 1875 och varsamt renoverat av dem själva.

Håkan: – För min del kände jag mig aldrig som homosexuell. Jag attraherades av min fru på alla sätt.

de planterat ett fruktträd. Där finns växthus och grönsaksland, sittplats under en pergola, ett utebadrum med vedeldat badkar. Finns det något skönare än att en mörk sensommarskväll njuta av ett bad under stjärnhimlen?

Hur påverkar det här yttre landskapet ert inre?

– På mig har det en lugnande inverkan, svarar Lars. Man blir som ett med landskapet när man lever så här nära kretsloppet. Naturen visar så tydligt att allt i tillvaron är i förändring. Himlen skiftar ständigt, havet likaså, vädret... och det samma gäller för ens inre.

Håkan har funderat mycket över frågan. Havet, säger han, skapar en känsla av utsatthet som gör att man verkligen känner av sin existens som människa. Och sedan flytten hit ner har dödsångesten succesivt minskat. En av hans första tankar när han såg Majstre var, att på den här platsen var han inte rädd för att dö.

– Och det är kopplat till naturen här omkring. Den låga vegetationen får himlen att framstå som enorm. Det gör att man känner sig som del av något större. Och jag tänker att en dag kommer jag att uppgå i det som liv i någon form.

I sitt arbete som terapeut använder Håkan ofta metaforen "den inre trädgården", som är den del av ens inre varifrån man blickar ut över världen, och där känslolivet finns. Vissa delar är trivsamma att vistas i, blommande och frodiga. Andra är mindre välsköta och behöver tas om hand. Där döljer sig behov och tankar som inte fått komma fram i ljuset. I både Håkan och Lars fall har deras homosexualitet varit en sådan del. Båda gifte sig tidigt, blev pappor vid 24, fick tre barn

var och levde ett ordnat – och lyckligt – familjeliv tills de förstod sin sanna natur i fyrtioårsåldern.

Kände ni inte av tidigare att ni drogs till män?

– Jo, svarar Lars snabbt, med facit i hand var det absolut så. Men jag erkände det inte för mig själv och jag längtade efter ett familjeliv.

– För min del kände jag mig aldrig som homosexuell, säger Håkan, jag attraherades av min fru på alla sätt. Och glöm inte att vi växte upp i en tid när homosexualitet fortfarande klassades som sjukdom.

I 30-årsåldern hade han en period med ångest och nedstämdhet, i dag inser han att det berodde på att han höll tillbaka. Det fanns ett tillfälle när han blev nyfiken på en man han förstod var homosexuell, det kändes spännande och egentligen hände ingenting särskilt. Efteråt överväldigades han ändå av skam- och skuld-känslor. Aids hade precis blivit ett tema, men då på tidigt 80-tal, kunde ingen ge svar på hur det smittade.

– Med min tendens till katastroftankar var jag helt övertygad om att det var kört. När jag testade negativt bestämde jag mig för att aldrig mer en man. Det fönstret skulle jag stänga igen för gott.

Det som trots allt fick honom att våga komma ut var de existentiella tankar som trängde sig på i fyrtioårsåldern. En tid av introspek-

tion, ofta under långa vandringar i naturen, tog sin början. En ständigt återkommande fråga var, hur han ville blicka tillbaka på sitt liv som äldre. Svaret blev, att han inte levde det liv han önskade.

Att söka den där inre rösten kräver mod.

– Det kräver mod, men när man väl hittar den, finns ingen återvändo. Det var som att komma ut ur en ångest och gå mot en annan värld. Jag kom i kontakt med mitt djupaste inre som jag så länge blundat för. Och jag förstod, att jag inte kunde

stanna kvar i en förljugen relation. Inte minst för min frus skull var det nödvändigt att bryta upp.

Lars å sin sida, var mer klar över sin läggning. Ändå försökte han i det längsta begrava den delen av sig själv. Men i längden gick det inte, och när han väl erkände för sig själv och berättade blev det olika reaktioner. Barnen sa: "Det är ju inte ditt fel, pappa", medan andra reagerade mer negativt.

– När jag kom ut stod alla som frågetecken, säger Håkan. Ingen hade anat någonting. Barnen grät, mina föräldrar bröt kontakten för en tid, min fru var ledsen och arg. I dag har lyckligtvis både Lars och jag en god relation med våra fruar, vi kallar dem fortfarande så, och barnen säger ofta att de är förvånade över hur bra allting blivit.

Innan vi släpper ämnet, måste frågan ändå ställas. Sett i backspegeln, fungerade den sexuella biten med kvinnor?

– Absolut, svarar Håkan och Lars nickar instämmande. Min fru och jag hade ett regelbundet och bra sexliv. Men det lustiga är, att efter jag erkänt min läggning tappade jag all intresse för sex med kvinnor. Det blev tvärstopp nästan över en natt.

När den yttre trädgården är fridfull, blir den inre lättare det också.

”Det var som att komma ur ångest och gå mot en ny värld”

Håkan och Lars odlar allt från gurkor till vindruvor i sitt växthus.

vänd

M RELATIONER

Att leva så här nära naturen har en lugnande verkan, tycker Håkan och Lars.

Stora livsfrågor dryftas i detta kök.

Lars: – Det viktigaste är att ha tid. Tid för varandra, tid för den här platsen och för människor som är viktiga för oss.

Men bortser man från den rent fysiska biten, så är det ingen skillnad på att leva med en man eller en kvinna. Jag brukar säga, att i dag lutar jag mig bara mot ett hårdare bröst.

Sju år efter att de kommit ut träffades Lars och Håkan på nätet. Att de hann att göra sina erfarenheter innan tycker båda är skönt. Lars hade som en tonårstid. Håkan däremot stadgade sig ganska snabbt med en man. Relationen visade sig inte fungera och fick honom att återigen vända sig inåt. Varför satt han än en gång fast i något han visste inte var bra? Yrkesmässigt arbetade han med ledarskapsutveckling på en bank, och

läste å jobbet vägnar några kurser i psykologi. Ämnet fascinerade, nya dörrar öppnades.

– Mer och mer knackade de existentiella frågorna på, och jag förstod att det var dags att släppa fram den sökande människa jag alltid varit. Jag beslutade att lämna banken och utbilda mig till terapeut.

Allt sedan dess har han fortsatt att utbilda sig, för tillfället med studier i filosofi, för "klar som människa blir man aldrig". Lars säger lite skämtsamt att med tanke på alla livsfrågor som dryftas i hemmet, och Håkans växande andliga intresse, vore nästa steg för honom att bli präst. I sitt

arbete leder han ofta grupper. Just nu är det lite äldre personer som känner behov av att dryfta tankar som kan infinna sig i livets sista tredjedel. Valen man gör blir allt viktigare. Det fysiska åldrandet gör sig påmint.

oro- och ångesttankar kan pocka på eftersom tiden som tidigare stått till ens fulla förfogande mäts ut. Vem blev man, och vem kunde man ha blivit?

– För egen del anser jag att man som äldre också får en ökad vishet kring livet och sig själv, säger Lars. Förr anpassade jag mig och ville vara alla till lags, i dag lyssnar jag till mig själv och hittar egna vägar. Och jag låter andra, kanske främst mina barn, hitta sina. Jag finns där som en stabilitet för dem, men lutar mig tillbaka i en mer betraktande roll.

Håkan upplever, att när man närmar sig sextioårsåldern får många människor lust att bryta upp och göra någonting annat i sina liv. Passa på innan det är för sent. Själv har han levt ett liv med en hel del förändringar som han inser är ett sätt att känna sig levande. Skillnaden nu när han är äldre, är att han är mer varsam och vaksam med förändringar. Det kräver mer eftertänksamhet. Det är till exempel inte "bara" att flytta och rycka upp sina rötter från en plats där man bott i många år. Och ju äldre man blir, desto mer smalnar tillvaron av.

Hur vill ni själva leva framöver?

– Det viktigaste, poängterar Lars, är att ha tid. Tid för varandra, tid för den här platsen och för människor som är viktiga för oss, framförallt våra barn och barnbarn. Och tid för tystnad och stillhet.

Medan kaffet sätts på kommer de fram till, att till stora delar lever de redan det liv de önskar. De är ständigt i utveckling och fortsatt nyfikna på tillvaron. Kanske vill de se lite mer av världen, gärna genom ett tågfenster. Deras arbeten är viktiga, men Håkan jobbar inte längre heltid, han har skalat ner sitt pensum till två dagar i veckan. Lars har ett heltidsarbete,

men han har förmånen att kunna arbeta mycket hemifrån. Övergången från ett yrkesverksamt liv till att bli pensionär låter de vara flytande, och det ena behöver inte utesluta det andra.

– Det som också är oerhört viktigt är vår kreativitet. Jag skriver en del, gärna skönlitterärt, och med tiden vill jag och Lars skriva om den här platsen och om vår livsfilosofi.

Återigen vänder vi blicken mot trädgården som ger så mycket näring åt både kropp och sinne.

Som möjliggör en egen skörd av frukt och grönt och som formar tankarna. Alldeles innanför kalkstensmuren växer ett mandelträd, så här års översållat med rosaskimrande blommor. Några få dagar till kan man njuta av dess skira skönhet, sedan faller bladen av.

– Naturen visar så tydligt att all-

"Med tiden vill Lars och jag skriva om den här platsen"

ting förändras. Det gör att man förstår att det gäller att ta vara på och uppskatta det man har. Saker ändras, och människor faller ifrån. Jag tänker att det är så viktigt att reda ut sådant som eventuellt ligger och skaver med andra. För så länge vi lever är det möjligt, sen är det för sent.

På tal om att falla ifrån, du Håkan sa tidigare att på den här platsen är du beredd att dö...

– Det har att göra med min dödsångest, säger han, och börjar berätta om de rädslor han känt större delen av livet.

Rädslan för det ovissa men absoluta slutet. Avskedet från allt. Framförallt tanken på att inte längre finnas till. Men i och med att han började arbeta med sin inre trädgård har nya insikter sätts som mildrat ångslan och låtit en andlighet växa fram.

– Och den har förstärkts i det här landskapet där jag känner mig som en del av kretsloppet. Mina tankar i dag är, att jag alltid kommer att förbli det. Jag önskar som **KG Hammar** uttryckt så fint, att jag får följa med in i min egen död. Att jag får vara medveten. ●

Håkan vill vårda sin inre trädgård också, säger han.

– Som äldre får man en ökad vishet kring livet och sig själv, säger Lars.